

नेपाल सरकार

वन तथा वातावरण मन्त्रालय

EX: पो.ब.नं. ३८८७
सिंहदरवार काठमाण्डौ

पत्र संख्या :-

मिति: २०७९/११/९

चलानी नं. :-

प्राप्त पत्र संख्या र मिति :-

प्रेस विज्ञप्ति

पृथ्वीमा दिगो विकास र सुरक्षित मानव बसोवास सुनिश्चित गर्ने अभिप्रायले हरेक वर्ष अप्रिल २२ लाई विश्व पृथ्वी दिवस (World Earth Day) का रूपमा मनाइने गरिएको छ । यसै अनुरूप यो दिवस यस वर्ष पनि " Invest in Our Planet " को नारा राखी विश्वभर सुरक्षित र समृद्ध पृथ्वीको परिकल्पना सहित विविध कार्यक्रमहरूको आयोजना गरी मनाईदैछौं ।

दिगो विकासको लागि आधारभूत स्रोतका रूपमा रहेका वन, कृषि, चरण, जल तथा आवासिय क्षेत्रहरूको अवस्थिति र वितरण सम्बन्धी तथ्यांक र सूचनाहरू अत्यन्त महत्वपूर्ण मानिन्छन् । नेपालको सन्दर्भमा पनि त्यस्ता स्रोतले ढाकिएको भू क्षेत्र सम्बन्धी विवरण (Landcover information) को नियमित तथ्यांक संकलन र अनुगमन गर्न आवश्यक ठानी वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रबाट नापी विभाग, ICIMOD, USAID र अन्य सरोकारवाला निकायहरूको सहकार्यमा National Landcover Monitoring System (NLCMS) तयार गरिएको छ । वैज्ञानिक ढंगले तयार पारिएको उक्त अनुगमन प्रणाली वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट मिति २०७८/१२/१७ मा स्विकृत भएकोमा आज पृथ्वी दिवसको सन्दर्भ पारी सार्वजनिक गरिएको छ ।

उक्त प्रणालीमा नेपालको भूमीलाई वन, कृषि, घाँसे मैदान, वुट्यान, सिमसार, हिउँ, हिमनदी, चट्टान, वगर, आवास र वनस्पती रहित क्षेत्र समेत गरी जम्मा एघार क्षेत्रमा वर्गीकरण गरी हरेक वर्ष भू उपग्रहबाट खिचिएका नक्सा तथा तस्वीरहरूको प्रयोग गरी अनुगमन गर्ने र प्रतिवेदन तयार गर्ने उद्देश्य राखिएको छ ।

यस प्रणालीको प्रयोग गरी सन् २००० देखि २०१९ सम्मको राष्ट्रिय, प्रादेशिक र भौगोलिक क्षेत्र अनुसारको Land cover नक्साहरू तयार गरिएका छन् । उपरोक्त नक्साहरूको आधारमा सन् २००० मा देशको कुल वनक्षेत्र ३९.९९ प्रतिशत (५९१५५१८ हे) देखिएकोमा सन् २०१९ मा ४१.६९ प्रतिशत (६१६६७६६ हे) पुग्न गई वन क्षेत्र वृद्धि भएको देखिन्छ । त्यसै गरी नेपालको कृषि क्षेत्र सन् २००० मा २६.३१ प्रतिशत (३८९१५०० हे) रहेकोमा सन् २०१९ मा देशको कुल कृषि क्षेत्र २४.२१ प्रतिशत (३५८१०४७ हे) हुन आएको देखिन्छ ।

प्रादेशिक रूपमा Landcover को विश्लेषण गर्दा नेपालका सात प्रदेश मध्ये मधेश प्रदेश र कर्णाली प्रदेश बाहेक अन्य प्रदेशमा वनक्षेत्र बढेको, सातै प्रदेशमा आवासिय क्षेत्रको क्षेत्रफलमा वृद्धि भएको तथा कृषि क्षेत्र घटी रहेको देखिन्छ । भौगोलिक क्षेत्र अनुसार विश्लेषण गर्दा चुरे, मध्यपहाडी र उच्च पहाडी क्षेत्रमा वन क्षेत्र, उच्च हिमाली क्षेत्रमा घाँसे मैदान र तराईमा कृषियोग्य क्षेत्रका बाहुल्यता देखिन्छ ।

नेपालमा हिउँले ढाकिएको क्षेत्रफलमा हरेक वर्ष जसो घटवढ हुन गएको देखिन्छ भने सोको परिणाम स्वरूप नेपालका उच्च पहाड तथा हिमाली क्षेत्रमा रहेका घाँसे मैदान र चट्टान क्षेत्र समेत सोही अनुपातमा घट्ने र बढ्ने गरेको पाइएको छ । यो संग सम्बन्धित थप तथ्यांकहरू वन अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रले आजैबाट आफ्नो वेबसाइटमा सार्वजनिक गर्ने प्रतिवेदनबाट लिन र प्रयोग गर्न सकिने जानकारी गराइन्छ ।

यसरी तयार भएको प्रतिवेदन, स्थापना गरिएको सूचना संकलन प्रणाली र हरेक वर्ष गरिने अनुगमन र त्यसका नतिजाहरूबाट नेपालको योजना प्रणालीमा महत्वपूर्ण योगदान पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ । सम्पूर्ण संचार माध्यमहरूबाट यो नक्शाकन र यसको विवरणलाई थप प्रचार प्रसार गर्न सहयोग पुग्ने अपेक्षा सहित विश्व पृथ्वी दिवसको हार्दिक शुभकामना ।

प्रवक्ता

मेधापाथ काफ्ले
वन तथा वातावरण मन्त्रालय